

המזכבה

עתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר מודעות:

בעד כל שורה קצרה (רבע רחב העמוד)
באותיות פטיט 40 הלר.
במודעות הנכפלות יורד המחיר כפי הערך.

הארסה לבית המערכת ולארמוניסמריציה:

„Hamicpe“
ul. Św. Sebastyana 32,
Kraków.

מחיר החתימה:

כאוסטריה-אונגריה:
לשנה 6 כתרין
לחצי שנה 3
לרבע 1.50
כאשכנז:
לשנה 7 כתרין
ביתר הארצות:
לשנה 8 כתרין

Kraków, 8 Lipca 1904.

גליון י"ג.

קראקא, כ"ה תמוז תרס"ד.

תיאודור הרצל

הרצל נועד מיום הולדו, להיות חיי יהודי מתבולל, להתכחש לעמו ולמולדתו וללכת הלאה בדרך, אשר ממנה לא ישוב. ואם שב הרצל אל עמו וישב אלפי אנשים אחרים אתו, להניח אבן הפנה לבנין בית ישראל, כמו שאמר בפתיחת הקונגרס הראשון, אות הוא, כי נפשו נפש גדולה היתה, כי מעצמה התעוררה לתעודתה. לפניו קראו לאות: "הערה משמים". אלו הי הרצל בימי קדם, היו אומרים כי ה' העיר את רוחו, כי ה' שלחהו; האם גרוע הוא מהמלך עזרא? כורש הפרסי? והיום אפילו החסידים, הנושאים בכל עת ובכל שעה שם ה' על שפתם, כופרים, שה' העיר את רוח הרצל ובני דורו. ואנחנו, הציונים האוחזים בדת, לא נבוש לספור: רוח אפינו של יחיה ה' לוקח ממנו. בין המצרים, בימים המוכנים לפרעניות לנו מאן, נפלה גם עתה עטרת ראשנו, בימי האבל והמספד הלאמיים באו עלינו השאת והשבר ושברנו נראה בעינינו כהרבן שלישי אחרי אלפים שנות נדודים, קלון וחרפה, פרוד והתפוצצות, אחרי ששים דור של חשך אפלה, שפלות

האחד איננו! האיש האחר, שקם לישראל בפעם הראשונה במשך ימי גלותנו, לנהלנו, לצאת ולבא לפנינו ולדבר בשם העם היהודי עם המלכים ומנהלי הממשלות — אבד. האיש, שנשא על שכמו את מרח כל עמנו המפויז בכל חלקי התבל, נשא עתה על שכמו. האיש אשר רוחו העצומה חברה את עצמותינו המתות והמפורדות לנוף אחד חי, בריא ופועל, נפח רוחו, וגופו יתפרד לחלקיו. האיש, אשר דבריו המחוכמים ומעשיו הנשגבים הרנינו לבות מליוני בני עמנו, אשר הפיק כמה דמעות גיל מעיני היהודים המדוכאים וימחה דמעות אבל מלחיי בני עמו, האיש הזה העמה עתה אבל את כל עמו, אשר אהבוהו ויספרו עליו כיתומים עוזבים על אב צעיר לימים. יתומים היינו, כלנו יתומים! אין מי ילך לפנינו. אין מחמד עינינו, מחמל נפשנו, אשר בו גדול כבודנו כגוים, שחדלו להביט עלינו בעל עדר צאן אוכדות בלי רועה. ידענו את ערכו גם בחייו, ידענו להוקיר את מנהלנו האחר, שחסר לנו זה אלפים שנה, ואולם

והכנעה, קרן לנו נגה בוכב מזהיר ואנחנו הלכנו לאורו, התנערנו מעפר, בקשנו לנו נתיב וגם מצאנוהו ובו החלונו לצאת למרחב, והנה כבה הנגה, נעלם הכוכב וחשך ישופנו. ואנחנו באמצע הדרך ולא נדע אנה נפנה. בימי קדם היה לנו כלל בדברי ימינו: במרם שקעה שמשו של זה זרחה שמשו של זה. כי כל חכם או גבור, שהאריך לפרנס את ישראל ימים רבים, העמיד תלמידים, שהספיק להאציל עליהם מרוחו וללמדם את כל דרכיו וסתריו מעלליו ומחשבותיו. ואולם להרצל היה עם, אבל לא תלמידים. בקונגרס החמישי אמר אמנם, כי הציונות כבר פלסה לה דרכה ואינה תלויה עוד בו, בכוראה ומנהלה. ואלו יפקד היום מקומו לא תסבול הציונות מאומה. ואולם היום נפקד מקומו ואין איש מאתנו יודע איך להשתמש במכונה הנפלאה, שיצר האומן הנפלא. הננו כמכונה שאבד מנהלה. בקונגרס הששי ועוד יותר אחריו, בימי הארקוב, אשר קלון עולם יהיו בדברי ימינו, עמלו מתנגדיו, להדיחו משאתו ובקלות דעת, שאין כמוה, דרשו בנלוו, כי יניח הרצל את משרת הנשיאות מעל שכמו וימסרנה לאחר. והנה עתה הניח הרצל את משרת הנשיאות;

עתה נודע לנו ערכו עוד יותר, כי לא הניח כמותו בישראל, אין ממלא מקומו, ואנחנו לא נדע מה לעשות. לא אחד בקרבנו היה נוהג ברצון ובשמחה את נפשו עליו, לא אחד היה רוצה להיות כפר נפש האיש, שאין תמורתו ולא היה כמוהו בישראל מימן ב"ש והלאה. אבל המות לא יקבל שחר. אין כפר. והאחד איננו. שבע שנים ומחצה זכינו לשמוח בו ולהיות בצלו ועתה שב לעפרו ואנחנו שכנו להתפלש באפר. דמינו, כי עיני מנהלנו תראינה בצאת רעיונו אל הפעל, כי הלא צעיר לימים היה וכריא כארו רענן למראית עין. והנה נקטף בדמי ימיו במבחר שנותיו, ואתו נכרתה לעת עתה תקותנו, אין כל צל תקוה, למצא איש בתוך הסתדרותנו, הראוי למלא מקומו, ואם ימצא, יעברו ימים רבים, עד אשר יזכה לקנות את לבות כל היהודים הנאמנים לעמו, לאתכה אותו ולשמוע בקולו. הלא את הרצל כבר הכירו כל הממשלות האדירות כבא-כח כל ישראל, כראוי לדבר בשם אומה שלמה ואף שונאיו ומתנגדיו לא העיזו למחות בפומבי, כאשר נשא ונתן עם ממשלות טורקיה, רוסיה ואנגליה בשם כל העם היהודי.

המשרה חפשיה, כל הראוי לה יבא נא וישלנה. אבל עתה כפי הנראה לא יהושו "המתנשאים" לעלות לגדולה, כל אלה שתבעו את השררה בחיי הרצל ויבטרו בטוב לבו, כי יפנה מקומו וכי יסלח גם על הצער שצערותו כל אלה יתחבאו עתה בחורים ולא יעיוזו להשמיע קולם. היסודות המהרסים, אשר בקרבנו, ירימו עתה ראש, במסתרים ידמו, כי באה עתם להתעולל ואין מי יעמד נגדם; אבל כגלוי לא יהינו גם הם לדיוש גדולה לעצמם. הם ימתינו עד שיבחר איש, שיעמוד בראש האורגניזציה ואז יקומו לו אפוזיציה או יגלה לעינינו כל הנזק, שנוקנו כמות מנהלנו הגדול. מפשי אונגרא ידמו עתה, כי באה עתם להתעות את ישראל במענות הגרמנות". לא נאבה ולא נשמע אליהם גם עתה. ויהי מה! אין לנו חפץ בגלות חרשה.

עוד הפצע פתוח ואי אפשר לחשוב ולהאר לנו כמתנות את מראה הציונות בעתיד. נקוה, כי גם עתה לא ימוש ה' את עמו ולא נבוא לידי יאוש. אבל כבודת גדולה תהיה לנו להלחם עם המהרסים, אשר בקרבנו, האורכים לנו בקרב מחננו פנימה. לא נירא מפני שונאינו כגלוי, המשמיעים עתה דברים כדורים, כי במות הרצל בא הקץ לציונות ויאשרוהו, כי לא ראה בהכשל כל מהשבותיו וכי הופרה כל עצתו. אבל מפני אלה אנו דואנים, מפני המעלימים מהשבותיהם, מפני אלה, שאין גם להם עצמם עוד מושג ברור משאיפותיהם ויבואו בקרבנו רק בשלילה ובסתירה בלי כל טעם. אך בזאת ננחם, כי העם, שהוציא איש כהרצל מקרב, לא יאבד דרכו גם עתה ויגבר על כל שונאיו ומשחיתיו.

ת. הרצל בתור אדם וסופר.

כשם שגורל הרצל בקרבנו בתור מנהל ונשיא, בורא תקופה חדשה ו"שב לארזג את חוטי תולדות ישראל, שנפסקו זה זמן רב" (דבריו בפתחת הקונגרס הראשון) עד שקראוהו בשם "מלך הציונים", בן גדול שמו בעולם הספרות בתור עורך, מבקר, בוחב חזיונות, ספורים וניבולים בתור מלך הסופרים; אבל גם בתור אדם יקר רוח, חכיב לכל, טוב ומטיב, בעל מדות טובות, שאין דמויני. הוא כתב את החזיונות "מוטטער-זאנהנען", "דער פליכטלינג", "קאזא-הירשקארן", "זיינע אהיימי", "וואס ווירד מאן זאנען", "די דאמע אין שווארץ", "די ווילד-דיעבע", "פרינצען אויס זשעניעלאנד", "דער בערנהארדי-ער", "גערטעל", "ראס נייע גהעטא", "סאלאן אין לידען". גם כתב את הספרים והספורים בשם "דאס פאלעע בורבאן", "נייעפ

פאן דער ווענוס", "אלמניאלאנד". וביחוד קנה את עולמו במחברת הקמנה "דער יודענשטאאט". בה התגלה לפני העולם בכל גרלו ונאוותו, ועוד יותר אחרי הראוהו, כי לא המדרש הוא אצל העקר, אלא המעשה, כאשר הקהיל את הקונגרס הראשון וייסד בזה פרלמנט יהודי ומוסדות מרכזים ומשותפים לעם מפוזר ומפורד. בספרות ברח מפני הכבוד ומעולם לא רצה, שידברו באחד העתונים על אדות איזה מספריו, כמו שיחפצו סופרים אחרים. ובכ"ז ידעו הבל, שאין כמוהו מהאר את מראה עיניו, את טבע העולם והנפשות, נוגע בדקי מיתרי הלב ומגלה נסתרות במעמקי חדרי הנפש. לו היה מגלה דעתו, שרוצה הוא שיקנו את ספריו, היה יכול להתעשר מזה. אבל מעודו היה נמנע לעשות את כבודו ואת חביבותו כקדרום לחפור בו. כאשר נדפס פלימון ממנו ב"ג. פ. פרעססע" היה הדבר נחשב לקוראי העתון שהוא כמקרה חשוב ולבית המערכת לחג יום-טוב. בחשיבותו ובהשפעתו השתמש רק לעזור סופרים צעירים להשתלם ולהכנס בקהל הסופרים. למרות היות בעלי הנ. פ. פרעססע יהודים מתבוללים ומומרים לא נרעו מכבוד הרצל דבר, כאשר נעשה ציוני. בשבוע הזה קבלו מערכת הנ. פ. פרעססע" ובני בית הרצל מלגרות של נחמה מכל גרולי הארץ, מנסיכים, מדיפלומטים, מנושאי משרות רמות, מחכמים ומסופרים גדולים. כל אלה בכדוהו רק בתור סופר גדול וחכיב. והכל מודים, כי היה הרצל מחזה נפלא בעולם, אחת הרוחות הגאונות, שלא בקרוב יבא במוה.

דברי ימי הרצל.

(שכתב בעצמו בעתון "דזשואיש קראניקל" בראשית שנת 1898.)
 בשנת 1860 נולדתי בבודפשט סמוך לבית הכנסה, אשר בו נער בני הרב, כי דרשתי בשביל היהודים כבוד וחרות יותר מאשר יש להם עתה. מבית הספר היהודי שבעירי נשאר בזכרוני, כי הבני מורי על אשר לא זכרתי אה פרמי יציאת מצרים ועתה יש רוצים להבותנו על זכרו יותר מדי את יציאת מצרים. בן עשר שנים נכנסתי לבית-ספר ריאל, ששם ישימו לב יותר ללמודים מודרניים מאשר ללשונות עתיקות; אבל אח"כ מצאהו, כי רוח אנטיסמיטית שולטת פה. אחד ממורינו באר את המלה "הידען" כאמרו: לאלה יחשבו עובדי אלילים, מחמדים ויהודים. אחרי הכאור המשונה והכוזב הזה שבעתי את ביה"ס הזה ואעבור אל הגמנוזים. ב"גמנוזים האונגלי" היו היהודים הרוב, ע"כ לא נשמעו שם דברים קשים נגד יהודים. במדרגה השביעית כתבתי את מאמרי הראשון בעתון, מובן מאליו, כי בלי חתימת שמי, בי-אם לא כן, היה מורי מיסרנו. בהיותי במדרגה העליונה מתה

אחותי היחידה, ואמי התעצבה כל כך עד שהיני נלחצים לעזוב את העיר ולעבור ווינה. בימי ה"שבעה" בקרנו הרב בהן וישאלני מה אני חושב לעשות בעתיד. אני עניתי, כי רצוני להיות סופר. על זאת נענע הרב את ראשו עלי, כמו אח"כ על דבר הציונות. להיות סופר? אין זאת אומנות. סים הרב בתלונה. בוויין למדתי תורת המשפטי, השתתפתי בכל סבלות הסטודנטים, נשאתי את המצנפת בעלת הגונים של חברה גרמנית-לאמית, עד שהחליטה זו בסוף, לבלתי קבל יהודים מהיום והלאה בתור חברים. לאלה שבכר נמנו בתור חברים נהנה רשות להיות חברים גם להבא. אני נפרדתי מאת חברי הישרים ואקרב אל למידי ואלמד בשקידה. בשנת 1884 נעשיתי דקטור למשפטים ואכנס לבית המשפט, להתרגל תחת יד שופט בעבודת המשפטים. שמשתי בלי שכר בוויין וכזאלצבורג. בזאלצבורג נעמה לי העבודה יותר, מפני הסביבה היפה. חדר עבודתי היה בתוך מגרל של מצורה ישנה תחת בסים הפעמון, כמובן בהבתי יותר בשביל התיאטר כאשר בשביל בית המשפט. בזאלצבורג בלתי את שעותי המאושרות בכל ימי חיי. אויתי את העיר היפה לכושב לי; אבל בתור יהודי לא יכולתי לעולם להמנות שם לשופט. על כן השלכתי את זאלצבורג ואת תורת המשפטים אחרי גוי. (סוף יבא)

ענינים מדינים

המלחמה. ימות הנשמים הגיעו כמאנדרוריה, הנמשכים שמה שמועות ובעבור זה הנועות המהנות התנהגנה בכבודות. היפנים עלו מן העמקים, שכבר לברו אותם, בי העמקים מלאו מים וביץ, מלבד עמק מופיענליין, שעורנו כידם. המחנות נצבים מזה ומזה לעמקים. ולעמית זה עושים היפנים חיל כפורט-ארטור, הם הולכים וקרבים לעיר, והמצור יצוק בכל יום יותר לרוסים. היפנים יבצרו את הגבעות ויצינו עליהם כלי הותח. כמקרא התפשטה שמועה, כי הרוסים הציעו ע"י ממשלת פרנציה, כי ימסרו את המבצר וכל אשר בו, מספינות ועד נשק ועד צירח ליפנים, בתנאי, שתהיה רשות לחיל רוסיה לצאת מן המבצר ולגשת אל חיל רוסיה, אשר במאנדרוריה. כמפטרבורג התפשטה שמועה, כי קורופטקין הבה את קירוקי ואת כל חיל יפן ויניסם, אבל הרוסים אבדו במלחמה מ"ו אלף איש. כל השמועות האלה כדויות בכונה, להטעות את העם. אמת היא, כי הכו ספינות יפן במפרץ פורט-ארטור מבה חדשה

התלמוד, בשעה שאבותינו טבעו כים של צרות וכים של הלבות, סיגים, וגזרות, פנה רוח השירה ערף לנו, "פסקה נבואה מישראל". אמנם נמצא פה ושם ספר בודד מזמן הזה, אבל הוא כשל בספרים אחרים ובשום אופן לא יוכל להתחרות את ספרי הנביאים. חשיבות ספרי הנביאים, הן מצד תכנם והן מצד קדושתם בתוך האומה, נרמה גם כן, כי נאבדו הספרים ה"אחרונים" או "החיצוניים". ואך אחדים מהם נותרו לנו עד היום, על ידי תרגומם הארמי או היוני, שההפשמ בעמים.

הכפרים, שלא נשאר לנו מהם רק שמש, כמו בן סירא העברי, ספרי בן לענה, בן תגלה והמירום, נבנו בלי ספק על משקל ספרי הנ"ך, כי איזו משקל אחר לא נמצא להשפה העברית. ספרי בן לענה, והגלה והמירום נפלי בלי ספק בערכם גם מספר בן סירא. מטעם הזה לא נעתקו לשפת יוון, וע"כ לא חשו חז"ל להתחרותם את התנ"ך, ואמרו: הקורא בהם כקורא באגרת. גם האפקריפים וספרי הברית החדשה, נופלים בתכנם ובמגנונם גם בן הרבה מספרי בית הראשון. עם חרכן הבית כבה גם הויק האחרון של איזו יצירה ספרותית פואמית בישראל. אז הגענו כבר לזמן הזקנה, לתקופה היאוש הקורא, הבל הבלים" לכל פעולה רוחנית המרימה את הרוח ומזינה את הנפש.

גלי המשואות, אבני הרבותינו, העומדים במצבות על מקמדינו, יהנו וקאים וכמו דוכבים נדהמים: מה-תרבצו עברים בארצות נכריות? שובו שובו לשדמותיכם הפריזות, העלו על לבכם שנות עולמים.

ליוענסק, שלום פוסטאן.

הפיוט בתלמוד.

במדרש נאמר: "כשאדם נער אומר דברי זמר, הגדיל אומר דברי משלות, הזקין אומר הבל הבלים" (שהש"ר א'). גם על עם שלם בזמן קיומו ההיסטורי יצדק המאמר המצוין הזה; בשעה שהלאים במצב התפתחותו, ועצמותיו עודן מלאות לשד חיים, החל רוח השירה לפעמי, והוא אומר דברי זמר". אולם כבואו לבית-ספר החיים, או יגרש המשל הרציני את המוזה הקלה בעלת כנפים. גם בימינו אלה נראה, שהפואזיה בעמים נסגת אחור, והפרוזה יורשת מקימה. החכמות המעשיות ושאלות הפרנסות, אינן יכולות לדור יחד את הדמיון הענני. גם בישראל בתקופת הבית השני וכל זמן

פיליטון.

דממה וקול אשמע.

אין אמר ודברים, רק קלות יריעה, ובאנני יצלצלו, כמו דברים יביעה, כיונות המיות יצפצפו יהמיון, פל מימי ישראל, נהרות יהודה, נקעות ארצנו, בת ציון השדודה, גם ארזי הלבנון מר יביון, ארזי הלבנון, הענקים הרמים, גם פל עצי יהודה שבעי הימים, ירעשו, יגעשו כמו יתאוננו; איה העברים האובדים, הנדהים? איה היהודים? הקנצח נצחים, התרחקו ממנו וישפחו אותנו?

ועל זה אין כל "התר עסקא" לא ממוהר"ם מרומנובורג ולא מגאון אחר, כי-אם יש כמה לאוין וכמה הזהרות וכמה ענשים ואין היהודים נזהרים בהם. הכל מורים התר לעצמם. המדות נשחתו, המדות הישראליות, שקדמוני אומהנו התפארו בהן פנו ונפנמו. זאת הוכיח לנו הסמטיסטיקה הנ"ל. אך זהו חרבן האומה! היש תקוה שיתוקנו המדות הישראליות בארץ הזאת ההולכת ונורשת? במרה שיגדל העוני ישחתו המדות יותר ויותר. הוזה גורל ישראל ותעודתו?

כבוד לרב.

זה שנים רבות מאד לא נעשה כבוד לרב ככבוד שנעשה לרב הגאון הצעיר ר' אהרן לעווין, בבואו לבתן בכהנת הרבנות בקהלת סאמבור. ידוע ידעו אנשי סאמבור, כי בגורלם נפל אחד הרבנים המעטים בדור הזה, אשר עמרת הרבנות הולמיהם באמת, לפי צרך הזמן הזה. ככל הדורות היו הרבנים אנשים מורמים מעל כל אנשי עדותיהם, גרילים מהם בתורה בחכמה, במרות וכיראת שמים. בדורנו הנשחת והמקולקל נראה מצד אחד רבנים גדולים אמנם בתורת וביוראת שמים מכל אנשי הקהלות (וגם זה לא המיד), אבל קטנים מכלם בחכמה, בנמוסים ובדעת העולם ויושבו באופן שהתורה והיהדות מתבזות על ידיהם והרור הצעיר ירחק מהן בגללם, ומהצד השני רבנים שוים אמנם בחכמה ובדעת ובנמוס לכל בני דורם, אבל ידיעת התורה ויראת שמים רחוקה מהם ואינם יכולים למלאות הפקידם כראוי. לכן מאד מאד עלינו לבבד ולהקיר את הרבנים המעטים, שהתורה והחכמה תואמות בקרבם והם ממלאים הפקידם מכל צד. שיש בהם כל המדות והמעלות הדרושות בזמן הזה בין מצד הקהלות ובין מצד חקי הארץ ומכשירות אותם לעמד בראש קהלות הנאמנות לדתנו ולעמנו, למען תת כבוד לדהנו מכית ומחויין. קהלת סאמבור זכתה עתה לרב כזה. ובכבוד וההדר, שעשהה לו, כמעט כבוד נסיכים, הראתה, שיודעת היא את ערך רב כזה בימינו. והמכתב הבא בזה, שקבלנו על אדות קבלת הרב הרב החדש בסאמבור יעיד על זה:

"ביום ג' פרשת חקת-בלק נסע חבל צירים מקהלת סאמבור לוועיליטשקא מקום מגורי הרב וימסרו את כתב הרבנות ליד הרב הנבחר, כתוב בכתב אשורית על קלף וחתום בידי מאות בעלי בתים. מוועיליטשקא לוו ארבעים איש מחשובי העיר את הרב לסאמבור. בהגיע האורחה שמה כבר המתינו להם בבית הנתיבות הרב הגאון מלכוב, אבי אמו של הרב החדש, ואביו הרב הגאון ר' נתן לעווין מרוהאטין וכל פרנסי הקהלה וחשובי העיר ואלפי איש ואשה, קהל גדול מאד. דפוטיצה מיוחדת יצאה אל בית

קלים יש בגליציה שתי חמישיות מכל החוטאים באוסטריה, כארבעים אחוזים ממאה (יושבי גליציה הם רק 28 אחוזים מכל יושבי אוסטריה), ובקרב היהודים רביעית כל החוטאים, 25 אחוזים ממאה חוטאים בגליציה הם יהודים (והיהודים הם רק 11 אחוזים מכל יושבי גליציה). מכל הנענשים בעד שכרות באוסטריה ישנם בגליציה 90 אחוזים. מכל הנענשים בעד עון רבות באוסטריה ישנם בגליציה לבדה 75 אחוזים. כלומר 75 מכל הנענשים באוסטריה בחטא רבית הם מיושבי גליציה ורובם יהודים. הסמטיסטיקה הזאת אומרת הרבה, (בשינוי אל לב, כי כלל גדול הוא, שבמדה שיוורם המצב הרוחני (כלומר מצב ההשכלה) והחכמי במדינה, באותו מדה יוטב המצב המוסרי וימנעו החוטאים נגד החקים והנענשים (וכן להפך). ממנה נלמד, כי הנאי החיים הקשים בארץ תלאיבות הזאת קלקלה את תכונת נפש היהודים ולמרות התורה, המזיקה את הנפש והגשמרת פה יותר מאשר בכל ארצות אוסטריה, השחיתו פה היהודים את דרכם יותר מאשר בכל הארצות. העניית מעביריהם על דעת קונם, העוני והאונס יגברו על כל רגשי הנפש, על כל מדה נכונה. היהודי התלמודי, שלמד כמה פעמים פרק "איהו נשך" עם כל המפרשים והפוסקים ראשונים ואחרונים התלויים בו וידע כמה דמיוו רבותינו בעון נשך וכמה הזהירו גם על אבק רבית ויעשו בזה כמה סיגים וגדרים, ונס יהודים שלמדו ספרי הקרה קדמונים וידעו, שכל מעם "לנכרי השיך ולאחיך לא השיך" הוא יען כל הנכרים בארץ ישראל סוהרים וכל היהודים עובדי אדמה והתורה ידעה, שאין הרבית קשה כל כך לסוחרים, אבל משחיתה היא בעובדי האדמה, היהודים הם עצמם בהיות רחיים על צוארם יעסקו בהלואה ברבית ורוקא לעובדי האדמה וליתר המפלגות, שאינם סוחרים (יהודים ונכרים — הכל אחד) ואחרי שידוש היהודי בעברה הזאת נעשה לו כההר יאף לבו לא ישלחו, כי אוכל הוא את לחמו באסור מגזל עניים וכל הענשים הקשים האמורים} בנכרא יחולו עליו. ה"התר-עסקא" אינו מעלה ואינו מוריד בזה. בזמן האחרון אינם נזהרים כלל לכתוב את ההתר עסקא ואף אם יכתבו לא תהיה הרבית הקצוצה מהיות נשך והרבית. אדם יכול להטעות רק את עצמו (כל ענין ה"ע לא נוסד רק בעין הטעה את עצמו ע"ד מוטב שיהיו שונגין וכו') אבל את האלקים לא יטעו ואת תוצאות הרבר, המכרהות לבא מעצמן, לא יעצר המלוח ברבית בבח הפהקא שכהב; הפהקא איננה קמיע, שתשמר את משלם דרכות מנפול כנפולים ומרדת שחה. והלא מלבד אסור הרבית יעברו יהודי גליציה ע"פ הסמטיסטיקא הנ"ל בכל עת ובכל שעה על אונא וגזל כמ"מ

כספנות רוסיה, שהי אניות רוסיה, אחת אנית-שומרים ואחת אנית טורפדות, ירדו במצולות והאבדנה. יתר השמועות סותרות זו את זו ואין לעמוד על האמת. הרוסים השינו את טבוקשם, להשימו את המלחמה הראשית עד ימות הגשמים, שאז מלחמה אי אפשרית מפני קלקול הרכים. וביתים ישיגו הרוסים תוספות על חילם מן המערב. בפקודה הקיסר ניקולאי נקראו עוד צבאות חדשים מחיל המלואים מפלכי פטרבורג, מוסקוא וקאזאן. — בעהוני יפן התעוררה השאלה: אם יהגנב צי רוסיה לצאת כנגד פורט-ארמור ולברוח לחוף קיאוששאן, אשר לגרמניה בחינא ולחסות בצלה, אם תפר נרמניה בזה את מצב הבינים, רשות תהיה ליפן לקרוא את אנגליה בעלה בריתה לעזרה. עתוני גרמניה מבטיחים שלא יבא לידי כך, כי גרמניה לא תפר את מצב הבינים. לעה עתה צי רוסיה אינו יכול לנוע ממקומו, כי במלחמה היב האחרונה נחרבו כל הספינות ולא הצלחנה למלאכה, אף שלא נטבעה רק ספינה אחת (וגם את זאת יכישו הרוסים, אף שאין ספק בזה). שבועות אחדים לא תעזובנה ספינות רוסיה את החוף. הגרות קבנות לא תהודלנה. בכל יום ויום הקרינה כאלה. גנרלי הרוסים מספרים על אדותיהן גבורות נפלאות ובסוף יסימו המיד, כי המה (הרוסים) נסו. חללי הרוסים ירכו המיד מחללי היפנים. גם מהמחלות יסבלו הרוסים יותר, כי היפנים הרגילים באקלים המקום, אין החללים שולטים בהם כל כך.

פרנציה והוואטיקאן. הפרוד בין האפיפיור ובין ממשלת פרנציה הולך וגדול. בית הנאכנים והסינאט כבר הסכימו לחוק חדש, שהוצע לפניהם, לאסור לאגרות הנזירים והכמרים ללמד הלמידים. האפיפיור אסף את כל אנשי סודו, לדועץ אם להשיב את ציר האפיפיור מפאריז. הקרדינלים לא ידעו לשית עזות בנפשם, והרבר נשאר הלוי. יראים הם שרי הכהנה לנתק את הפתיל האחרון המקשרם עם פרנציה. גבורים הם החשכנים נגד החלש מהם ואין בהם רוח להלחם בעוז את החזק מהם.

על המצפה.

תוצאות העניות בגליציה:

בחשבונות הסמטיסטיקה מכל הארצות נראה בפירוש, כי העוברים על חקי הממשלה יטעמו בקרב היהודים כאשר בקרב כל עם אחר. בגליציה אין הרבר בן ע"פ השבון מלשכת הסמטיסטיקה של הממשלה נראה, כי בעוונות קשים שוה גליציה לכל יתר ארצות אוסטריה והיהודים בגליציה לכל יושבי הארץ, ובהמאים

ואם בזמן הקדום נמצא עוד קהל סופדים מצוינים, שרשמו עכ"פ קורות הימים בדיוק, ביוסף בן מתתיה ואלעזר בן חנניה בן חזקיה בן גרון ועוד ועוד, לא נמצא עוד אחר פזור האומד. מופסי הוא מאכר ר"ש בן גמליאל השני, אשר התנצל על כי לא ימלא חובתו בתור נשיא, לרשום קורות הזמן, באמרו: "אף אנו מחבכין הצרות, אבל מה נעשה, שאם באנו לכתוב אין אנו מספיקין, או, אין בשר החי מרגיש באומל" (שבת י"ג). הרשימות הקצרות המפורזות בהלמוד מועטות הנה ובלתי כדויקות. מלחמת הכתות אכלה שארית בח יהודה, ומלבד ספרי חז"ל, לא נמצא אף זכר ספר אחר בשפת עבר או על כל פנים בארמית צחה, אמנם נמצא זכר מספר בן סירא ארמי, אשר רב יוסף הנודע לבקי במקרא היה כקי גם בו, אולם מה המרחק בינו לבן סירא הראשון! התובן שבו צולע, והוא מלא דברי שטות, בטלנות ורעות רוח. את בן סירא הזה אסרו חז"ל לקרוא מטעם בטול זמן, לרוב דברי הכאי שבו (סנהד' ק).

ולקדש עצמם כמותר להם, והראשנים מטעם אבלות על ירושלים, כמו שאסרו גם השחוק, וכן הנהיג רבי בעצמו (גדרים:) וריש לקיש בעצמו (ברכות לא). וכתות המיונין, השתמשו בשירי יון, כמו שאמרו על "אחר", שיר יוני לא פסיק מפומיה" או שהשתמשו כמזמורי החלים במקום שירים, ועליהם אמרו חז"ל: "אני מנגינתם עשאוני בני כננור", או "הלוקח פסוק משת"ש ועשאו כמין זמר מביא רעה לעולם". ונמצא גם לאביה, אחד מגדולי ירושלים, ביום המילה של אלישע בנו וכו' הוא אלון אמרון מזמורי יון, ואלון אמרון אלפ"הינ'), א"ל ר"א לר' יהושע, אלון עסקין בדרהון נעסוק אנן כדירדן... מכל זה נראה, כי דעת חכמים לא היתה נוחה מהם. כלי ספק שרו או המזמורים על דרך ששררו הלויים בביהמ"ק. לפי דעתי עשו מהם מין דועס, היינו האחד אמר פסוק אחד, ותקחל ענה איוו דפרן, על דרך הפיוטים הנקראים אצלנו "פזמונים": לזה קרא "מקהלה" ע"ש הכתוב, "במקהלות כרכו אלקים". ונמצא

המזמורים על סדר א"ב נתחברו כנראה אחרי החרב הראשון. בסדר התפלה נמצא הרבה אלפבתות ובתשריק של תכנת שבת' נמצא גם אותיות מנצפ"ך, ואולם באבדרהם לא נמצא כלל נוסחא זאת. בספרים האנדיים נמצא אך בתרנום שני על אסתר המאוחר מאד עקבות אלפאביתא ממשוטשה.

ע המזמורים על סדר א"ב נתחברו כנראה אחרי החרב הראשון. בסדר התפלה נמצא הרבה אלפבתות ובתשריק של תכנת שבת' נמצא גם אותיות מנצפ"ך, ואולם באבדרהם לא נמצא כלל נוסחא זאת. בספרים האנדיים נמצא אך בתרנום שני על אסתר המאוחר מאד עקבות אלפאביתא ממשוטשה.

לקברן באדמת ארץ ישראל. כמוכן נעשה לו כאשר צוה.

הנסך הגדול מבאדן, פרידריך, דוד הקיסר ווילהלם, אוהבו של הרצל מאז, שלח מלגמה אל הועד הפועל הציוני, להביע את השתתפותו באבל עם הציונים.

מכתבים מערי המדינה

קראקא. סוף סוף נתעוררו פרנסי הקהלה, לתקן את המעוות בבית העלמין הישן בעירנו, אשר ביהב"ג של הרמ"א ז"ל נשען אליו. זה שנים רבות מקלחים השופכים ובל חלאה מהבית הקמן. נחלת הקהלה, אשר לפני חצר ביהב"ג הנ"ל דרך כל ארך החצר, עד לפני פתח ביהב"ג לעיני כל הנאים בית ה' ושם יזלו דרך חור חומת ביה"ק אל תוך ביה"ק ויאספו אל בור וכאשר התמלא הזור או כי ירד גשם, מלאה התעלה על כל גדותיה מימ סרוחים מעוררים געל נפש ויתפשטו עד הקברים העתיקים. בישיבת ראשי הקהלה ביום א' שבוע זה החלט למלא את ידי הפרנס ר' יואל בוימינגער, לשכור בנאי-מוסד לרבר הזה ולהמשיך תעלה מכוסה מן הבית אל תעלת העיר. כתקנה הזאת הוסרה חרפה מעל כל הערה.

קראקא. (מישיבת ראשי הקהל) בישיבת ראשי הקהל ביום א' שבוע זה הודיע הו"ד, כי המנוח ה' פרידננד עפשטיין הניח לבית החולים סך 6000 כתר ולקופת הקהל סך 3000 כתר על מנת, שיתקנו ראשי הקהל בכל עת את מצבתו. נגמרו המו"ט בדבר חשבון ההוצאות וההכנסות משנת 1908. ההוצאות יתרות על ההכנסות (כדבר שנה בשנה) בסך 16-000 כתר. להשלים את החסרון נמנו ונמרו לקחת מלוה מהון הקהל. החלט להסכים לחשבון. להרבות את הכנסות הקהלה נקבע בישיבה הזאת מס מגדרי דברזל, שיעשו העשירים סביב קברי קרוביהם, מכסת המס היא מן 200 עד 1000 כתר. נטל המס הזה מדירות המתים יהיה רק על שכמ העשירים, ובעניים לא יגע כמס דירות החיים שקבעה מועצות העיר.

ברעזאן. חנפה חצופה. — כמסר נספר לקוראי, "המצפה" את דבר החנפה החצופה, אשר הרשה לו אחר הבעורים הפראים, נמצא לנהוץ להודיעם, כי ישנה מין ברירה משונה בישראל וקול מחזיקי הדת" שמה. מחוץ תראה כעין עתון ועל פי

דרכי "על כל שמחתך מות, ומה יתרון לשמחתך?" והוי זבין "מילי מילי בדינרא" (כרכות ס"ג) והספיד את רבי (ע"פ הנסחאות השונות בתבות ק"ד, קה"ד ז', ירוש' כלאים פ"ט):

אָחִינוּ בְּנֵי יִדְעָה שְׁמַעוּנִי שְׁמַעוּנִי
אָרְאִים וּמְצוּקִים אָחִינוּ בְּאָרְזוֹן הַקֹּדֶשׁ.
נִצְחָו הַאָרְאִים אֶת הַמְצוּקִים.
וְנִשְׁבְּה אָרְזוֹן הַקֹּדֶשׁ.

חבר גם החידה הנפלאה "שאלו משמים נשקפה". כן היו ה"ספרנים" נושאי הפואוי בזמן ההוא, וכפי הנראה (מו"ק ח') היתה הספרנות מלאכה המחיה את בעליה, יותר מהשירה בזמן ההוא. הקבורה בזמן העבר שלנו, היתה כמו אצל שאר עמי המזרח, דורשת קינות של מקוננות וכלי נגינה, פריפדיון וחלולין. גם ירמיהו כבר אמר "קראו למקוננות ותבאנה", וכן "ולמדנה בנותיכם נהי, ואשה רעוה קינה" בש"ס מפורסמים, נשי רשננציב", שקראו אחר המטה, וויי למותא, וויי לחבלא" (מו"ק כ"ח). אולם הספרנים קרבו יותר לדרך המשוחררים, ואך שנים מהם. "בר אבא ובר קיפוק" נפרטו לנו בשמותם.

אמנם נוכל לכנות את כל התנודות בש"ס בשם

הערצל ז"ל, אשר גוע בשנת מ"ד לימי חייו, ביום א', כ' תמוז תרס"ד בכפר עדלאך, אשר שולח שמה בעצת הרופאים לנוח ולהחליף ב.ח. אל מחלת לבנו האנושה, אשר תקפתו זה איזה שבועות, נתחברה בימים האחרונים דלקת הריאה ותרכא לארץ חיתו. עד הרגע האחרון היתה דעתו צלולה ומיושבת עליו. ביום ה', ב"ד תמוז בשעה העשירית לפני הצהרים יובל לקברות בווינא. כל בית ישראל יכנו את אכדתנו הגדולה וה' ינחם את עמו ומחה דמעה מעל כל פנים. תנצ"ח!

הועד הפועל.
קראקא. בכוא ביום ב' השמועה המחרידה ממות הר"ד הרצל ע"י המלגראף למערכת "המצפה" והיא הודיעה את הדבר במודעות, שהדביקה בעיר, לא אבו הציונים להאמין, כי אמנם בא האסון הנורא, אי אפשר היה להאמין. כי שבר גדול כזה בא עתה על העם הישראלי, שכמעט התעורר מעט. רבים באו אל בית המערכת לחקור ולדרוש ולא נחה דעת הציונים עד ששאלו ע"י המליסוף והמלגראף והשמועה התאמתה לחרדתנו. ממחרת התנוססו דגלים שחורים מכל בתי החברות הציוניות. באספת כל החברות יחד החלט לנהוג אבלות שבעה ימים, לנמוע גן בא"י על שם הרצל, להרים תרומה מכל ציוני 10 הלר בשבוע לתכלית יסוד מושבה בארץ ישראל על שם הרצל. להשתתף בהלויה נשלחו מראשי הדיסטריקט ד"ר גאלדוואסער וד"ר וואהרהאפטיג, מח' "אחדות" ה' באנדעטס וה' זילביגער ומח' "רות" העלמה וועצלער. — ביום ה' הזמינו חברות הציונים את אנשי קהלתנו אל היכל הנאורים, לספור למתה של האומה ולכנותו. בשעה י"ב בצהרים היה המספר, אשר נמנו לא היה עוד בעירנו. הבית היה מלא, הארון, השלחן והמנורות היו עטופים שחורים, הש"ץ הראשי מר פיישר התחיל את המספר ב-אדם יסודו מעפר" והרב המטיף ד"ר תון נשא את המספר וכל העם שפכו נחלי דמעות. נדמה, כי הבית יתמוגג מכני. בעון קולו וכדבריו היוצאים מן הלב שבר הרב כל לב וימוגג כל רוח. בתפלת אמ"ד סים המספר.

לבוב, בבית החברה "דורשי שלום ציון" היתה אספה כללית לכל חברות הציונים. ה' לעזענבערג דבר על ערך האברה בשפת פולן וה' פרנקל בשפת עבר. ע"פ הצעת ה' שרייבר החלט לנהוג אבלות שלשים יום, לכונן איזה מוסד בא"י בשם "הרצל" ועל כל ציוני לתת לתכלית זאת 10 הלר בכל שבוע ולהספידו בכל בתי הכנסת בעירנו.

בצנאט הרצל נמצא כתוב, שהוא דורש, שתהיה הלויית פשוטה כמנהגי היהודים מהדור הישן, בלי זרי פרזים, בלי זמר וכלי כל הספד לפני מסתו. עוד צוה לקברו אצל קבר אביו ולהניחו שם עד שיעלה העם היהודי בשעת הגאולה את עצמותיו עמהם

בשם "משורר" לא נוכל לכתוד אף אחד מהדור ההוא, אף שנמצא איזו חכמים, אשר על פי רוחם אהבו את השירה, כמו; ר"א ברבי שמעון, אשר לפי עדות המדרש היה "הנוי קרבו ופיטוי". גם ברבי מאיר ובר קפרא נמצא עקבות שירה ר"מ ידע ש. משלי שעלים (סנהדרין ל"ח). כשמת במלו מושלי משלים. ונמצא הרבה משלים מפורים ממנו במדרש. וכנראה היה לו "מדרש משלים" על כל ספר משלי. גם בר קפרא ידע תלת מאין מתלא על הדיון תעלא (קה"ר א' ג'). ונקטו מספר הזה על דרך השאלה משתי המקראות, "ויהי משלו שלשת אלפים" וכן יען ששמשון תפש ש' ש' ל' ס... בר-קפרא היה מבדח את רבי (נדדים ג') ואמר לתלמידיו דרך הלצה "אם חכמה אין באן זקנה יש באן" (ברכות מ"ט) וכתב אפתחא

להמון הגם, אולי משום שהיתה מלאכת הבכירה בויה בעיני חז"ל, להיותה מלאכת נשים. ונמצא. הכובס במושג הזה פעמים אין חקר בש"ס. כמו: יומא חד פנע ביה האי כובס (בי"מ פ"ג), שמע האי קצרא, מחייה בעוכלא רקצרא (נדרים כ"ג) אשתאר חד כובס (בי"ב ח'). מאן ליזול ולודעיה? אמר האי כובס אנא אוילנא (ברכות כ"ח). שמע האי כובס נפל מאנרא ומת (כתבות ק"ב) חזי האי קצרא רהוה שמיע ליה לרבי כרהוי גרים (נדרים מ"א), ובקה"ר מ': אמרה האשה ליזאב, לית אנת יזאב, קצרא אתה. באופן הזה השתמשו גם בהמושג "רועה בקרי", ויהיה אם כן תרנים של משלות כובסין. פאלקס פאראבעלץ.

הנתיבות לקראת הרבנית מאת נשי העיר. ולהקת נערות מלובשות שמלות לבנות היפיעה ותוכלנה שי אל הרבנית זר פרחים והעמודנה בשתי שורות מזה ומזה. מכית הנתיבות עד בית הרב, (שקנה לו חוהנו הנביר ר' אליהו צבי פרידמאן) עמדו צפופים במה אלפי בני אדם ודגלים ויריעות יפות התנוססו בכל הדרך. לפני בית הרב הוצב שער-נצחון נהדר ועל פניו כתבת "בורך הבא בשם ה'!" לפני השער עמד חבל מנגנים. הדחק בכל הדרך ולפני הבית היה גדול כל כך עד שהפוליציה היתה מכרחת להערב ולשמור מפני הסכנה. בגן אשר מאחורי הבית התאספו חשויי העיר וראשיה והרכ הגאון האב"ד מלובב נשא מדברותיו לכבוד נכדו ולכבוד הקהלה. אחריו דבר הרב מרוהאמין וכסוף דבר בנו הרב הצעיר מסאמבור. ככלות הדרשה התפרץ קול גדול מפיות כל העם: הירד! עד ערב שבת לפנות ערב באו אורחים מחוץ לסאמבור, לקבל פני הרב החדש. בערב שבת הביאו לו השוכי"ם את חלפיהם להראותו, ויהמהו איש אל דעהו על בקיאותו וחרפותו בהלכות שחיטה וטרפות, בליל שבת התאספו חשובי העיר בבית הרב אל השלחן, שבמה רכנים היו מסכים אצלו. הרבה דברי תורה נאמרו בעת ההיא ומשתה גדול עשו שם וישמחו ויעלו. אנשים מנפלות שונות ישבו שם בשלום ובשלוה ויחקקו זה את זה, כי גדלה השמחה על אשר זכתה הקדלה למה שלא זכו במה קהלות גדולות וחשובות. בבקר אחר הפלה שחרית התאספו כל אנשי הקהלה בבית הרב לקדוש היום. כשעה ד' אחד הצהרים דרש הרב החדש בביהב"ג הגדול שתי שעות רצופות בהלכה ובאגדה וכל העם השתוממו על נעם מדברותיו ועל קולו הערב, שדבר בלי כל הפסק, בליל א' וב' עשו ראשי העדה משהתה גדול לכבוד הרב, וראשי הקהל ובעלי הכתים הקריבו לו איש איש אשכר ביד רחבה, כי רבה השמחה מאד. ביום ב' התיצב הרב לפני שר המחוז, שהתפלא על חכמת הרב ועל ידיעתו הרבה בחכמות חולין ובלשונות המדינה ויביע נחת רוחו על בחירת הרב.

מהעולם הציוני

הועד הפועל הציוני ע"ד מות הרצל: בהוצאה המיוחדת, שהוציאה ה"ועלם" ביום ג' לשבוע זה, כתוב בשפת עבר לאמר: כלב נשכר ונדבא הננו מודיעים את כל אחינו ע"ד הרעה, אשר מצאתנו בהלקח מאתנו מנהיגנו הגדול בנימין זאב ד"ר תיאודור כמיה"ר יעקב

"גאסענהויער" ובצדפתית "ווא-ד-וויל" לא נשארנו לנו לפלטה כספרי חז"ל, אע"פ שאי אפשר שלא שררו גם בזמן ההוא. הסכה הפשוטה לזה היא, כי בת הפרושים והחכמים נבדלו מאד מדלת העם, הנקראים בפיהם "בורים". אבל הלשון ורננו כל העם בתדירה או "חיישינין לרנון" תודה לנו, כי גם אז נהנו יושבי קרנות, "לשדוק שירי בוז" על מי שלא הושב בעיניהם. אך לפי דעתי נשאר לנו רושם קל מן "שיר דועים", שנוכל לחשבו בין שירי העם, וזה לשונו:

אם תור בְּצַפְרָא בְּתֵלַג יְמוֹת
וּבְסִפְרָא בְּמִילָא תְּאָנְהָ
יְדָמֶךָ יִשְׁלַח מְשִׁפִּיהָ.
הֵן הוּא אֲדָרָה. (סנהד' י"ח)

ואין ספק, כי התרזוים האלה הם אך חלק משיר אחד גדול על כל חדשי השנה, כמו שנמצאם היום בידי כל האמות, היינו "שירי רחוב" המסמנים החדשים והתקופות. וחבל כי לא נשאר לנו אך התרזוים הרלים האלה. משירי העם נזכרים עוד הרבה, היינו דאמרי אנשי" במקומות מפורים, וכן משלות כוכסין (2) כלומר "משלי דלת העם".

פטרונות בשם. משלות כוכסין רבים הם, ואין אחד מכיון לאמתו של דבר. לפי רעתי היה להם המושג. כובסי

תבנה קשה להכריע בה, אם הוא מין בהמה על שם טפשותה ופעילותה או מין חיה; כי היא עם זה גם מזקה ודורסת, ולאשרנו יש לה אחד מחמשת הסימנים הירועים בכלב שומה: "נבחת ואין קולה נשמע", אם בי נמצאים עוד לדאבונו ולבשהו דכנים מתי מספר, אשר יהנו בתמימותם מהלכים ל"ערתון" הזה כביכול בבתיים ולא יכירו את נבלותו ואת שקרו. ואך למען הזהיר את הרבנים המעטים האלה, שהם הקוראים היחידים ל"עלה" (כאשר יכנה את עצמו בלשוני הצחה) הזה, להוציא חיש מהר את העפיש הזה מבימתם, יצאנו להבות על קרקדו ועל פערו פיהו לבלי חק על רעיון תחית ישראל ותורתו ע"י התאחדות כל אנשי הרוח, אשר בעמנו תחת דגל "ישורון", אשר הקים הרב הגאון ר' שלום מרדכי הכהן אב"ד בכרון, ועל "המצפה", אשר דבר מילות על הרעיון הנכבד. את "הגאון החסיד בכהנה, שכבר ראינו, כי כבוד התורה וכבוד שמים מאד יקר וקרוש לו" יחשד החנף החצוף, כי הוציא מתחת ידו דבר שאינו מתקן ויהן את ידו אל משני הדת, ולא לחנם הלך זוריר אצל עורכ אלא מפני שהוא מין כמינו" ובדומה, עם הודותו, כי אין אתו יודע עד נה משאיפות "הישורון". ובאמת צר הוא הוא לכו המפש והשמן מהשתרע כו הרעיון הנשגב הצפון כ"ישורון". כי להנות דעות יקרות כאלה לא יספיק להתחבך אחורי התגור וכירים, ושתיה מי דכש במסנת במלנים איננה מסגלת כל כך להתבונן בעתידות עמנו וכל הקרוש לו, ואפילו שזוק השלכת אכנים עם נערים... (מעשה שהיד בעורך "קמה"ד) לא יחכים עוד את בעליו, להכין את רוח החדר ולהורוות דעה התורה.

אמנם אפשר לדון את כותב השמנה ב"קול מוזיקי הרה" לכף זכות על בלי דעתו את כלל התלמוד "חזקה על חבר שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתקן" ועל כהנו, "מין במינו" תחת "מינו", כי בידיעת התלמוד הוא מסתפק במועט ומרמו למאמר ה"ל" אלף נכנסים לבית המדרש... אבל עכ"פ לנו הזכות לדרש מעורך "עלה" רבני, המתנשא על קהל ר' ועל אדירי התורה, להורות דעה בגאווה וכוז, להיות למצער אחד מהאלף הנכנסים למקרא ולא להעיד עדות שקר על יהושע בן נון, כי אמר "בתוך עם טמא שפתים אנבי יושב". ואך בעדות השקר הזאת העיד גם עדות ברורה כאמת, "הרוב הגדול כהוכנו עמי הארץ וכורים". ובלכ קרוע ופצוע עלינו להרים כשופר קולנו ולהגיד לעמנו את האמת המרה, כאשר צוח ישעיה הנביא "הוי גוי חוטא עם ככר וגו'". וכדרך הזה הלכו כל נביאי הצדק וכל חכמי האמת מימות משה רבנו ע"ה עד היום הזה. ואמנם גם מוזיקי דת ומחליקי לשון, המעויים לכתב שקר גלוי ומפרסם, אנחנו בני פולניא

וזחלים ורועדים מלננע בקוצה של יוד מספר קצור שלחן ערוך", קמו בעמנו מאז מעולם, ומאמרים כאלה העתיק ירמיה הנביא ע"ה בשם חנניה כן עוזר וחבריו למדי. ובהתוך כדי דבור מלשין מליץ טוב זה על כלל הספרים אשר בארצות המזרח, "כי נקל בעיניהם לשנות ולהחליף עקרי הדתים בפלפולא חריפתא" ומוציא שם רע על הרב מקאירה, כי להרם את הש"ע בא, תחת השליכו נפשי מנגד לחם בעד תורת ר' ומצותיה, "וחושד את האורג האריגה החרשה הזאת, כי הוא עומר בקשר צר עם רבני מצרים, אשר עיד לא שכו ממועותם ועוד ידם נמויה לצרף וללבן את הש"ע ולעשיהנו כחמר ביד היוצר... "תשבר יד הבותב על רעיון נשגב יקרוש דברי חרפה ונאצות כאלה וישמרו נא אחינו התמימים והישרים מלהביא עוד את התועבה הזאת המלאה תמיד כזבים וחנופה וסכלות מגוחכת ובזיונות תלמידי חכמים אל בתיים! לפני שרות אחדות דבר החצוף הזה גם כחנפה ויעד עדות שקר על נשיאנו "כי מושך ידו מאספת הרבנים כקראקא בשביל שמצא דברים שסותרים לנצחית (תחת לנצחיות) התורה והש"ע". באמת התעצב נשיאנו מאד, על אשר לא נתנה אז חלשהו הרבה לקחת חבל באספה. ואם לא יצאו אז מן הכח אל הפעל הרבנים הנשנכים, אשר אמרו הרב מקאירה וחבריו לעשות, לא כהם האשם, כ"א כהנפים החצופים שהפי "צבי" מרח, עושי מעשה אחאכ ומבקשים שכר "כאליהו", עושים מעשה מירונים רופים ומבקשים שכר כר" "עקיבא". וכל החפץ לדעת את דעת נשיאנו על אספת קראקא, יקרא את הספר "מקיץ נרדמים" (! כי הוא מסכים אתו בכל דבריו.

החונף החצוף כזב כמודד למען עות משפט. הוא העיד כשם "הקול הקורא" לאמר. "נכדינו בוראי יהיו משמדים ואולי גם כנינו" והוא בצדקתו וקדשתו עומד וצועק: "כל המנכל פיו כדברים מכערים כמו אלה איננו אוהב כ"א שונא ישראל". ואיך לא ירא לנפשו מגנוב ושים בכריו ראשית המאמר וסופו אשר נעתק כ"קול קורא" כ"המצפה": "בשחוק מהול בצער יכרע התמון הגדול לפני מזלו ויתיאש לאמר: נכדינו בטח... זאת היא המליצה המרה, אשר נשמע בכל יום שכעתיים. ו"בקול הקורא" עצמו נוסף אחרי כן לאמר: "ואך לא כן הוא דעת נביא ר' "יבש חציר נבל ציץ ודבר אלקינו יקום לעולם", הוא קרא לנו

ספר מקיץ נרדמים להני ר' מנחם חיים לנרא אביד בק"ק נברבר ונמכר בלודו אצל ר' קלמן חמינסקי רחוב נבמאסקי 6. החכם הגדול הזה הולך ומונה את כל תהפוכות עמנו ואת כל התקנות הנהוצות כרועה נאמן וכצופה מחכם. ומצוה על כל אוהב עמו ותורתו להפיצו בישראל בכל יכלתו.

המקרא "וישרנה הפרות". על המשקל הזה נמצא גם הספר;

שִׁמְחָה לְתוֹנָה נְהַפְּקָה
שִׁשׁוֹן וְיִגוֹן נִדְכָּמוּ
בְּעַת שִׁמְחָתוֹ נֶאֱנָה
בְּעַת חֲנִינָתוֹ אָבַד חֲנִינּוֹ. (מ"ק ב"ה)

וההספר הזה הוא על אחד ששמו "חנן", שמת ביום הולדת לו בן, שקראוהו על שם אביו הנפטר כשם "חנן". וכן ההספר שם:

תְּמָרִים הִנִּיעוּ רֹאשׁ
עַל צִדִּיק בְּתָמָר.
נְשִׁים לִילוֹת בְּיָמִים
עַל מְשִׁים לִילוֹת בְּיָמִים.

מיוחדת במינה הוא גם חידה ל"בר קפרא" על המשקל הזה, מובאה כירוש' מו"ק פדק ואלו מגלחין:

שֶׁאֵיל מְשִׁמִּים נִשְׁמָה,
הִמְיָה בְּקִרְבָּתִי בִּיתָה,

עמק כנפשינו; ולכן לא נחה ולא נתיאש... את הדברים הברורים האלה העיו החנף לעקם ולהפך וככה היה יכול להעיד, בי נמצא בתהלים, "אין אלקים". שוב הסניגור נעשה קטיגור ומאשים את הספרות הפרוצה בחרבן החרדים והישיבות. ידעו נא הקוראים, כי מח ללי ה"ישורון" שינאים את המתלוצצים בתורת ה' וחכמת חכמיו לפחות כמהו. ואם חפץ ה' כידנו יצלח להוציא את רעיונו הנשגב להושיה, לגדל את בנינו ואת בנותינו ברוח התורה והמוסר, האמונה והיראה לדור חכם ונבון, לא יהיה עוד נקים להתלוצץ כחיובי בית המדרש.

אמנם מיד כאשר ראינו את המאמר "אגדת ישורון" ב"המצפה", חפצני להעירו, כי יהקן את המשנה, שיצא מתחת ידו באמרו "תורות אחרות וכללי חיים אחרים קמו אחר ה' משנה". וכלי ספק חפץ לכתב "קמו בדרות אחרונים". וכל הלומד מסכת אחת יודע, כי אין דבר שנוא לחול כבמלנות. ולכן דבר מפשית ומינית הוא לאמר, כי "התורה הישנה, שאנחנו מחזיקים בה, לא תוכל בשים איפן להתערב עם החיים החדשים, כאשר לא יתערבו המים עם השמן", כי כל כן דעה יבין וישביל, כי עצם החלוק שבין החיים הישנים והחדשים אינו בי אם הפרנסה. ואם אפשר להשלים חיי מרכלת, חנינות ורביה עם תורת ר', — חיי מסחר מלאכה יחרשת על אחת כמה וכמה. ועד היסוד ל"ישורון".

הערת המערכת: אנחנו החלטנו אמנם לבלתי ענות לדברי האיול החצוף ההוא, שלא לכבוד הוא לכן אדם לישא וליתן עמו ובפרט לדרכים הנאמרים בסמרטוט, שמוציאו הוא עם-הארץ נמור וניסף לזה מלוח ברביה, מאלה המביאים קלון על כל כנסת ישראל, וגם הרבנים כבר אמרו עליו להוציא מ"ע בשמם — אכל מפני שהמכתב הזה בא אלינו ממקום חשוב מאד, אמרנו אין מסרבים לנדרול. אנחנו מצדנו לא נוסף לענות ושכקיה לרויה דממילא נפיל.

ליוענסקי, הנדיב הידוע ה. ה. בעירנו, שנפטר כיום כ' שבוע זה, הניח 6000 כתר לקופת הקהלה, לחלק מפירותיהם שתי פעמים בשנה לעניים, 6000 כתר מתנה לקהלהנו, 2000 כתר לתקן המרחץ, 2000 כתר לחי"ב"ח. — בכפר ויערץ הסמוך לעירנו התוכחו שני רועים ע"ד המלחמה, אחד היה מצד דוסיה ואחד מצד יפן ויקם האחד וישחט את השני.

הורודנקה. החקירה והדרישה בכרר האשה, שהלשין עליה גיסה, כי הציתה אש בכית עושה החבלים (המצפה גליון 10) ננמרה, והשופט לא מצא כל עון באשה ויוציאה זכאית ועל מצח גיסה נכתם

פואויה, כי מלאות הן פה ושם רגש קדש המרומום את הנפש. ובכ"ז ניבל לדמיתם אך למה שנקרא היום "שירים בפרוזה", כי שירים ע"פ איוו משקל נמצא בהם אך מעט מזעיר, השירים המעטים, הנמצאים שם נבנו על משקל פסוקי הג"ך, אשר עדיין לא נתברר משקלם כל צרכו. אף שנרגיש בהם התענגלות אומנותית, אשר על ידה יצללו כאזינונו בנעימות רכה. לפי דעת בעל "מאור עינים" נבנתה שירת האזינו על משקל שלש שלש מלות בכל חרוז. את המשקל הזה נמצא גם באחרים מהפיוטים הראשנים, כמו למשל בהלגנדה המפורסמה "איש חסיד היה, כלי מזון ומחיה" וכו'. גם בש"ס נמצא איוו שירים קטנים על משקל הזה, כמו:

רוני רוני השִׁמְחָה
הַתְּנוּפְפִי כָּלֵב הַדְּרָף.
הַמְחַשְׁקֵת בְּרָקְמִי זָהָבִי
הַמְהִיבֵלָה בְּדָבָרִי אֶרְמוֹן
וּמְפֹאֲרָה בְּעֵדֵי עֲדָיִים. (ע"ז כ"ד)

מספדת פל פעלי פנפים.
ראוה נערים ונקבאו
וישישים קמו עפרו,
הגם יאמר הוי! הוי!
והנלכד נקפד פעונו.

היכן החידה היא, להראות לרבנו הקדוש, כי אף "שכר קפרא" היה כבר זקן בימיו, בכ"ז, הוא, רבי, קרוב יותר להשאל ממנו. על משקל הזה נמצא גם ברכת הפרידה: כי הו מפטרי רבנן מבי ר' אמי ואמדי לה מבי ר' חנינא:

עוֹלָמָה תִּרְאָה בְּחַיִּיךָ
וְאַחֲרֵיךָ לְעֵלְמֵךְ הַבָּא
וְתִקְוֶיךָ לְדוֹר דוֹרִים.
לְפָךְ יִהְיֶה תְּכִינָה,
סִיף יִדְבַר תְּבַמָּה,
לְשׁוֹנְךָ תִּרְחִישׁ רִנָּנוֹת,
עַפְסִיךָ יִשְׁרִי נִגְרָךְ,
עֵינֶיךָ יֵאִירוּ בְּמֵאֹר תִּרְךָ

אזה-קין, שומרים ישמרוהו בחוץ, כי אינו בטוח, כי גדול הקצף עליו. — בעירנו ערב לב הבלן, לבלתי תת להרב לרחוץ בכל ע"ש חנם. בגלל זאת נדבקו מודעות בביהב"ג, בי המקוה אינה תחת השגחת הרב. אינה מטהרה איפא. ממחרת נהפך הדבר והמקוה כשהתה. שאלתי: מי שב לטהר את המקוה וישיבוני: הרב המטהר מ... י. פ.

מקורב ומרחוק.

רדיפת מלוי ברבית. כתי הדין יוסיפו לרדוף באף את המלויים ברבית. כסטאניסלא נאסרו שלשה מלויים ברבית, שרוב, עסקידם היו עם פקיד הממשלה. — ולא רק מלוי ברבית יהודים ירדפו, כי אם גם נוצרים. בקראקא פקד הפרוקורטור, לקחת את פנקסי העסק של המלוה על משכנות הנוצרי אנגעלוס, אל הפוליציה לברקם, כי הוטל עליו חשד חמס ע"י רבית גבוהה. אין משא פנים בדבר.

נציב פינלאנד החדש. הצר שלח לפינלאנד את הנסיך אבולנסקי, רשע עריץ ומדכא נקיים, למען יסר את העם הפיני. בדבריו הלכות כותב הצר, כי ידוע לו שהפינים נאמנים לו ורוצח הנציב בוקרוב היה משוגע. כבר התגמשו בנפש אבולנסקי בהיותו נציב הארקוב והוא עומד ברשעתו. אם טובה היתה עצת הצר ומתי סודו בזה יורו הימים הבאים.

ברד כבד מאד. כמסקווא וסביבותיה היה סער נורא וירד ברד, אשר אולי אין דמינו רק בעשר מכות של מצרים. גדל כר גרניר היה כאגרוף איש ויותר, תשעה איש נהרגו בהוץ, 233 איש שוכבים בבתי החולים, כי גלגלותיהם רוצצו. הנזק עולה לשלשה מיליון רובל. כל עששיות העיר נשברו. 475 אלנות בחוצות העיר נשברו. כמה בני אדם נהרגו בסביבות העיר לא נודע, אבל מספרם רב מאד. כמקום אחד נמצאו 11 מתים, שנמבעו. כפרים שלמים נחרבו כגמרי ורבים מיושביהם מתו. סוסים אין מספר נהרגו.

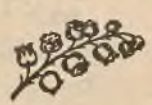
מביעת אניה. מצפון לאיי אנגליה נטבעה האניה הדנית "נוגרה", 773 נפש אדם היו באניה ומהם לא נשארו רק 27 נפש. הנטבעים היו רוסים, פינלנדים ונורבגים. שנוי סדרי בראשית. בין אנשי הצבא האיטאליים, שנמרו עבודתם במחנה ונחשבו כחיל המלואים, נמצא איש צעיר, די מאדשי מעיר מאליסנו, אשר אחרי ברוך אותו הרופאים היטב מצאו בו שני לכבות: האחד בצד ימין והשני בצד שמאל, בכלל שונה מבנה גופו

פניך יזקירו בזהר הרשיע.
שפתך יביעו דעת.
בקיחתך תעלזונה עשרים.
ופעמיך ירצו לשמוע.
דברי עתיק יומין.
(ברכות י"ז)

כמו כן נמצא גם שירים בעלי שהי מלות החביבות מאד על משוררי זמננו. כמו:

בכו לאכלים
ולא לאבדה
שקויה למנוחה
ואנו לאנחה.
(מו"ק כ"ח)

(סוף יבא).
אברהם לבנסארט.

מאד. קיבתו נוטה לצד שמאל יותר מבשאר בני האדם. מספר צלעותיו רבות בשתיים, ועוד בדברים רבים נשתנו עליו סדרי בראשית, וכפי הוא בריא ויציין בעבודתו בצבא הפרשים. עתה הוא נושא ונותן בדבר מכירת גופו, אם ימות, למזויזאום דנתוח בנויאורק, המציע לו 40000 ליר. את דחצי יתן לו לאלתר ואת החצי השני אם יחיה יתר מארבעים וחמש שנים.

שגעון שר קנאת הדת. לבני ביתו של האבד לענאך בכפר זעמש אצל לייטאמישל כביהם, שש נפש, נדמה בקנאת דתם, כי אם אלהים נראתה אליהם ובעוד שלשת ימים יעלו השמימה. ולזכות גם אחרים כאשר הזה דרגו שני ילדים, למען יעלו עמדם. המשוגעים פשמו כל בגדיהם ויתדוללו ערומים ויכו ראשיהם באבנים, למען יקדימו לעלות השמימה.

*

למען האכתה. הסופר הישיש מו"ח מעירנו, כי טעות היתה בידנו בכתבנו כנליון דקודם. כמאמר ע"ד מות דמשורר שו"ח, כי אביו ר' אפרים פישל ווייסמאן מת בהיות בנו ילד קטן. אבי דמשורר חי עודנו כמארנוב, ששם נולד בנו המשורר האמלל.

בכהיר שני כהריב. בליל ו' שעבר דרגו שני אכרים צעירים בכפר סלאווסקא אצל סקאליע אשה צעירה בת כ"ה שנים אם לשלשה ילדים, אשת החנוני גדליה ציילער. בשנה שעברה קנה גדליה ציילער חלקת שדה של דאכרית כריא חקוקוב, שנכרכה בפומבי בחובותיה. כאשר לא נתן היהודי לרעות את מקנה דאכרית בשדה הזה, גמרה להנכם בו. ותשכור את דנער אייוואן גרעב בעד שני כתרים, לדרוג את דאשה. בליל ו' שעבר בא גרעב אל בית ציילער בלילה ושאל את דאשה על בעלה. כאשר ענתה, כי אין בעלה בבית, נגש אליה ויכנה בקרדום על ראשו. דאשה הפצה מכמתה ותהל לנוס, אז נכנס נער שני אגאם וימתתה. גרעב שלם להברו בעד מרתתו כתר אחד ולעצמו השאיר כי"כ כתר אחד. שני הרוצחים נאסרו.

אין שלוב. כאשר נפרדו דאנטיסמיטים דקנאים הקיצונים בוויין מן דמפלגה דנוצרי-סוציאליט וייסדו לדם מפלגה כיוודה, לעסוק רק נודיפות היהודים לבד, דמו היהודים דמתבוללים, כי עתה באה העת לדתחבר אל דמפלגה דמושלח בוויין ולדכנע לפניה וכמעט הרכו גם דבושלים בוויין את לבם וישו הסר אל היהודים דנתרפסים לפינים. דבושל לואיגר לא נמנע כדושיט ידו בכתר לאחד היהודים גדולים דמלקק עפר וגלוי, לא נמנע גם לושהתה באכפת סוהרים ולשאת מדכרותיו באופן כהרף את כלל ישראל וכדלל מעט את דפומים דנצבים רפניו. כבר דמו דמתבוללים, כי בא עת לחננם והאנטיסמיטים (הפרטי) יחלף. והנה' בא אחד דאנטיסמיטים דמתונים, מזכיר דמאגיסטראט דעמעל, וידפך את הקערה אל פיה. כתערובת דכפיריטום חרף בפומבי את העם היהודי בכלל וגם יהידים שהיו עמו. אחד מרם דגיש כשפטו לב"ד ועל דמהרף נהרץ ענש מאכר או קנס. עתה דושה הברת דכוהרים מוויין כאת דמאגיסטראט, ל הסיר את דעמעל מפקודתו ולבלתי שלוח אותו לאספות דסוהרים כדרכו נאז. על זאת ענה דמאגיסטראט, כי ימין את ואשי אגודת דכוהרים לדין על פנעם ככבוד פקיד, כי וק בתור אדם פומי הרף דעמעל את היהודים ו לא בתור פקיד. דהגיון הזה ראוי למי שאמרו — ל. דאויל מוויין. טוב כי לא מפיהו אנו היים. אגודת הסוהרים וכל היהודים דמתבוללים נוכחו עתה, כי אין שלום בין אנטיסמיטים ובין יהודים ולשווא כל הנפותידם וכרכוריהם. באכפת אגודת דסוהרים דהלט, לדרוש כאת דנציבות, לרסיר את דעמעל מפקודתו.

שוד. כלכת משרת הטבח רוזנפלד ביום ד' בבקר לחלק בשר לקונים נודוג אליו איש זר ויציע לפניו לקנות מידו כבוק מיינשם, כדגישו את דבבוק אל נחיריו נפל רוזנפלד מתעלף ובעטל רב הקיעוהו. כבבוק היה הלורופורם. מכיס דטבח חכרים 40 כתדים. גם זה דהר, אפיקורוס אחד שאל את הרב בעירו לאמר: כח דוכנים בזמן הזה גדול רק בהומרות, היש לכם גם כהא דותרא, כמו שהיה לרכנים דקדמונים? יש ויש, ענה דרכ, אני דתותי לכשל לדרפלל ערבית גם

אחר חצות הלילה למי ששכח להתפלל. החר כזה התייר עתה פלעדווע, המניסטר לעניני דפנים ברוסיה. הוא "התייר" לקחת, כלומר לגזול, מדמי מכס הבשר הכשר של היהודים, הנועדים רק לצרכי דקדלות, ולתתם לצרכי המלחמה.

גבורי ישראל. ברשימת אנשי הצבא הרוסים, שהצמינו במלחמה כמאנדשוריה, נמנו שמות היהודים שמואל רובין, הירש שעפיוק ומרכי עשין. המה זכו לאות כבוד על אשר נשארו כמערכות הצבא אחרי אשר נפצעו כמיווענמשען.

ליהודים אסור. כמקום התרופה אלווערניא סגרו הכמרים ודאורחים הנוצרים את היער בעד יהודים. ויהודי דבא לאלווערניא להתרפא מכרח לשוב אחר. האכרים, שהיו רגילים לחיות כל השנה מהכנסותיהם מהאורחים היהודים, צועקים חכם על רשעת הכמרים והם יאמימו אזנייהם, מה להם ולחיי האכרים. הם ידעים, כי לא נעים למיל ביער אחד עם יהודים.

רצח בווארשא. בשבוע שעבר נמצאה האשה הזקנה דבורה גאלדמאן, בת ע"ב שנה ואמת דנוצריית דרוגות בבית מגוריה. לפני ימים אחדים באה אשה אליה ותבקש כמנה כי תלוה לה כסף. היא לא היתר עשירה, מהונה הקטן. שהיה לה ככאנק ומדחזקת סטודנט בביתה היה לה די מחיתה בצמצום. ממחרת באו שני אנשים צעירים לשכור אצלה כסום ללון וכאותו היום אחרי הצהרים נמצאה מתה עם אמתה. כן העיד הסטודנט כבידיים לכסה, דמוכר אידנוון, שדר בבית דהרוגה, לפני הפוליציה. דפקידים דראודו אלכום של חומאים ופושעים וידושו ממנו, לדכיר בצורות דאלה את דאנשים, שהיו בבית לפני דמקרה. אינדוון דראה על שתי צורות, שאותן ראה בבית. והפקידים ידעו, כי אחד מהשנים כבר מת והשני נמצא עתה על דאי סאחאלין בים היפני. עתה נפל ההשד על אידנוון עצמו. הפוליציה שלחה אל בית דודתו כוודשא לקחת את בגדיו שפשט אתמול, ודנה עליהם כתמי דם. גם על כתנתו נמצא דם. אידנוון נלכד ויכתב הודאה כדברים האלה: נכסף נכספתי ללכת אל האי סאחאלין אל מקום שדפושיעים ישלחו שמה, למען אטיב את מצב דאמללים ולהאיר השכם ומאין לי כסף לדוצאות הדרך דחלמתי לרצוח נפש, למען ישלחוני שמה על חשבון דצבור. ודנה נחרתי לרצוח נפשות שתי זקנות, אשר אין להן עוד תקוה בחיים ואין לעולם צרך בהן. אבל דבזה שבזו דרוצח מעידה כהשו בפניו.

הנופה ונשיקת השבט. הרב הגאון המלומד צירלזאהן דפירלוקי דוציא לאור כהכרת בשפת רוסיה "היפנים ודרוסים". בה הוא משהו את המלחמה דנכחית למלחמת עמלק בישראל, יען כי גם יפן כעמלק בשעתו התנפל פתאם על נבול רוסיה ולא הודיע בתחלה ממחשבתו. המכרת נדפסה כפקודת דועמכסווא (מועצות המהוונות), והיא חביבה על האזרחים מאד.

בכעבט דרייפוס נגלה דבר חדש. המומרים גלו ע"י תהבלר הימית את השם, שכחק הפקיד ד'אוטריש ויכתב ההתי את השם אויסטרוליץ. עתה נגלו כל תעלולי השורים דרמאים. שכל זיוף ושקר וכרמה היו לדם כהתר למען דאשים יהודי ונקות פושעים מאהיהם.

בלך אימליה בבית הכנסת. מוומא מודיעים, כי דכלך ויקטור עמנואל השני מאימליה בקר ביום 2 ביולי בשבת את בית דכנסת ליהודים, אשר בהלק העיר פונט קואמרה קפי. על ברכת נשיא העדה ועל הודאתו על רוב חסדו ועם היהודים ענה הנלך, כי אינו ראוי לתודה. מאושר אנכי להיות בנינים, — דגיד דמלך בעברו באולם דבית דכנסת, ויבקש לכאר לו את כל דכתוב על עמודי בית דכנסת, וידבר עם הרב הכולל ו. קאסמיליאני ויפסר לו על דבר נסיעתו בארץ ישראל, ששם ראה כתי כנסיות שוממים ועצובים, כדאנשים, שדחתפלו בדם. אולם פה — דוסיה דמלך — ינוצע זהר ויכריק אור יקרות, וזה נותן כלבו שמחה רבה. דמלך שאל את דרכ, אם ייטיבו היהודים לדבר ולקרוא עברית ועל זה ענה דרכ, כי מוראים היהודים עברית כמדה קשה, מאשר יקראו דאימלמים רוטית. כצאת דמלך מבית דכנסת לוותרו דעדה בקריאות של כבוד וחיבה. מארץ ישראל. דהרוזים, (כתה נוצרית בהד הלכנון) דתנפלו על דמושבה. מתולה" בצפון ארץ ישראל

פון חודש יולי 1904 וועט ערשיינען א

חודש-יודישע צוקונפט

פאר לעבען, ליטעראטור און וויסענשאפט

די יודישע צוקונפט

פראגראם:

העלפען דאס יודישע פאלק בעדייען פון זיין שקלאעריי העלפען דעם יודישען פאלק אין דער איצטיגער צייט. כדי ער זאל מענען עררייבען זיין צוקונפט. רעדאקטער: ד"ר י. ווארטסמאן.

אבאנעמענטס ווערען שוין איצט אנגענומען. יעהרליך 9 קראנען, 8 מארק, 10 פראנק, 4 רובעל. 1/2 " 4 1/2 " 5 " 2 " 1/4 " 2 1/2 " 3 " 120 "

אבאנירען קאן מען אין די רעדאקציע:

Dr. Ch. Wortsmann, 172 Amhurst Rd. London N. E. די פערטרעטונג פיר עסטרייך האט דער פערלאג "ציון" Wien II 3 Untere Augartenstr 9 אנגענומען ווערען געזוכט.

מכתב תורה!

להגיד הרשום בכתב אמת לא מפי השמועה רק את אשר עיני ראו. כי באתי לכאן אודות מחלת השבר אשר היה לי ונסיתי בכמה וכמה באגראזען מאומנים מוטחים והכל היה ללא הועיל. אולם את אשר קויתי לרפואה שלימה בלי אפאראציאן מצאתי ת"ל את שאהבה נפשי הוא הגבר יקר ונכבד ושמו משה פרייליך נ"י בעיר לעמבערג, גראדעצקא גאססע נומר 38, אשר אתמחי נברא לרפאות שבר גדול וקטן חדש וישן על נקלה ובאתי לכאן לבית הנגיד הג"ד וב"ה כאשר באתי הרגשתי בנופי תיבך, כי פה אמצא רפואתי בעה"ש על ידי ציר נאמן זה האיש משה וכאשר דמיתי בן היה, כי אחר איזה ימים ראיתי בעיני כי נרפאתי בעזרת רופא חולים משבר אשר היה למרות רוחי בכאבים ויסורים ל"ע. ועתה הנני בריא כ"ה כאחד האנשים הכריאים בנופם. ולא בא הכותב רק לזרוז וליעץ האנשים אשר הוכו במכאוב השבר, שלא יוסיפו עוד לענות גופם באגראזען מינים ממינים שונים, אשר ככל אלה נסיתי ללא הועיל, רק יסירו אל בית היקר ר' משה הג"ל, שמה ימצאו מרגוע לנפשם בהשקט רוח. ואכרבה את ד' על אשר הזמין לנו איש כזה, אשר בו ימצאו תרופה למכה האנישה. וכאשר ראיתי מהרבה רבנים גדולים, אשר פרסמו הרבה לטובת הכלל אמרתי גם ממני לא יבצר בזאת ומגלגלין זכות ע"י זכאי. כ"ר הבאעה"ח פק"ק לעמבערג ג' לסדר מסו"ט כ"ו תמוז תרס"ג. אלעזר דייטש, אבד"ק באניהיד בארץ הגר יע"א בעהמ"ח ספרי "פרי תבואות השרה".

השגחה ממלא-מקום נציב כיפא עמין עפנדי וימצאי חברים יקרים מזכרונות בני ישראל הקרמונים וביניהם חותם חרות על אבן ישפה. כאמצע יש צורת אריה ופיו פתוח וסביב לו חרותים המלים בכתב העברי הקדמון: "אלישמע בן המלך שלמה בן דוד". גם כל יתר הכלים ושברי כלים, שנמצאו שם, הם מימי שלמה המלך, כל החפצים הנמצאים שמורים בבארות. הרבה סמנים. יש, להכיר על פיהם, אם יהיה מחר יום בהיר או מענן. ישנם בעלי חיים וגם צמחים רבים המרגישים את שנוי האוויר ומראים זאת גם לעיני האדם. האברים יודעים סמנים רבים באלה. בימינו כאשר נתן לנו המדע את הבארומטר אין צורך בכל סמני הטבע, על בן נשכחו הרבה סמנים בדורנו. אחד הסמנים המובהקים, להכיר על ידו את הכונת היום הבא הוא גיני הרקע בעת שקיעת החמה. אם יאדימו השמים במערב בעת שקיעת החמה אות נאמן הוא, כי יום בהיר יהיה בחר ולא יורד שום מטר. ואם לא יאדימו, אות דוא, כי מחר יהיה מטר. ובעלות החמה בבקר הרבר להפך: אדם הרקיע הוא סמן מטר ליום הזה וגון אחר הוא סמן בהירת האוויר.

ארגז מכתבים.

מ"ה בקול: לא ר"ש מאוסטרופויא חבר מ' קרניס אלא מקובל קרמין ור"ש עשה את הפי"ן ירין. אם מיבאים בספר הזה סמני הרף של הסי' מחנה רין, ראה מזה שכתב הספר. אבל אין ראה שטרפס. מר יוסף הרס מעיר אינז, כי נזכר הסי' מחנה רין ב"סדר הרוחות". כפי הנראה גם היא לא ראה רק את שמו נזכר בפי"ן ירין. - ש"פ בד"ק: אין אני מומחים לזה, בכל אופן יש לנסות. - להמתאוננים על בוא הגליון ביום א': לא אנוני אשמים בזה, הן בשבת לא נרפס הגליון ולא נשלה. הגליון נשלה תמיד ביום ר' מביטנו. ובאשמת בית הדין התעכב שם המשלוח עד יום השבת. כבר הגשנו תלונתנו על ההנהגה הגליצית הזאת ולא נניח עד שנרגיל את הדואר להזרה במשלוח. - יש"ה: יפה הוא, אבל איננו לפי רוח רוב הקוראים. - מ"ד בק. : מלת "מונה" היא כפי הנראה מושגת וצורתה הקרמונה היתה מניח. כלומר המניח את הרושה, ע"פ השם הגרמני "ערבלאסער". - מש"ר: קנת לך. הרקוק העברי של שאצקי מזירו 86 קאפיק. - שנייד בל: שלח ע"פ האדר. דיר האונאוויוש ביאליסטאק רוסיא. אבל ספר בזה יש שם. להרפ"ס ביאת, אין לזכ"ר סוף.

הנני מברך את הרב הגאון שר התורה, ר' פינחס הלוי איש הורוויץ שליט"א אבד"ק בוהורדשאני והגליל, ואת רעיתו הגבירה בת נדיב לארנסי בתם מ' מיריל ת', עם מר יצלמה גאלדשטאפף מקראקא במו"ט. איצט שפארער.

סמוך לחרות העיר דן. בני המושבה פיסו אותם בתתם כפר סך 25000 לירא. מאז נוסדה המושבה הזאת מערערים עליה יושבי הארץ, כי לא הוצאה מידם בהתר. - הפקידים אשר למוסד היקיא במושבות החליטו להוריד את סחיר הענבים, שהם מקבלים ליקב. עתה מתיאשים בעלי המושבות לגמרי.

רותשילד באביס"יה. הברון דירותשילד מפרין, הגוסע למסעו המדעי באפריקה, בא לא כבר לאביסניה ויתקבל לראיון מאת המלך מענעליק, ששוחח עמו שעה ארוכה.

היהודים במרוקו. עתון ערבי היו ל בטאנניר מביא ידיעה בשם סופרו מהעיר Marrakesh לאמר: הקאיד שלח שני חיילים לקרא לסוחר יהודי, כי יופיע לפניו, יען כי אחר התושבים מתאונן עליו שהוא (היהודי) מסרב לשלם לו את נשיו 50 דולר. היהודי השיב להחילים, שהיום פנה ואיננו נכון למלא באותה שעה אחרי מצות הקאיד, אבל הבטיח להופיע לפניו ביום המחרת. התשובה הזאת העירה את חמת הקאיד עד להשחית, ובבדי לענשו צוה לסגור ביום המחרת את שערי הגהיטו. מבלי תת לכל עשרת האלפים איש הגרים בתוכו לצאת ולבוא, והגהיטו היה סגור ומסוגר חמש שעות רצופות. כעבור הזמן הזה נפתחו השערים מחדש, כי היום הוא היה יום השוק ויושבי הכפר הביאו אתם את סחורתם הנועדה רק בעד בני הגהיטו, והקאיד צוה לפתוח את השער בעד אנשי שלומו.

קונגרס של משרתות. אחרי קונגרס של הנשים כברלין היה שם קונגרס של משרתות. הנה התאוננו על גורל המשרתות הרע, שהוא תוצאות הכערות. החלט להטיל חיובה על הנערות המשרתות ללמוד את ענין כלכלה הבית בבית ספר לגדולות. כלן הסכימו להצעה שהוצעה בקונגרס הנשים לתקן את כנדי הנשים. מכנסים עם כיסים בצדן ומעיל לא קצר וצלחות (שליצען) בשני צדיו להגיע דרך שם לכיסי המכנסים.

נצוצות.

אם אין אני לי מי לי. גם בשקט האויר יתרה רוח סביבני - אם נרוץ בררבונו. מה למעלה, מה למטה. מה זעילוני, כי מהרו פני הרקיע וירח יקר דולך, אם מתחת טובעות בכוכב גלילנו? י"ש.

משדה הספרות והמדעים

מציאה יקרה. בתל-אל-בוטמסעלים, הוא חרבות העיר מנידו בעמק יזרעאל, חפרו בארמה תחת

לנוסעים להתרפא.

אונטער דער לייטונג דעם ר' יצחק גראם מקרשאנוב ווירד יעמצט אין דעם

קרארט ערנסדארף

אינע שטרענג כשרה קיבע אף למהדרין מן המהדרין געפיהרט, כאשר יעיד על זה הבר"צ מקרשאנוב. פיר פרישע געזונדע שפיזע אונד רעעלסטע בעדיענונג ווירד געזארגט. (2-1)

Advertisement for Wolf Zuckermann KRAKAU, featuring a wolf logo and contact information: Bozego-Cialo 3 im Hause des Herren Grünwald. Text in German and Polish: 'עספייעלע זיין רייכהאל', 'שורווארען לאנער', 'אייגענער ערצינונג', 'בינען 6 שטונדען ווירד יערעס טאם - טוישער ער- צייגט, וואוירערשען נעאר- ביישעט, עט פילליסט בערעכענעט, אויר רעפארטארען ווערען אנגענומען.'

גימנאזיום עברי.

בכ"ר הגנוניות הכוללים יתכבדו צנינו לישראל ויגדלו ללל תורה וכל נוי שהיכלת צידו הלל ישונה, כי יוכל לגדל את צנו בגנוניות העברי, בצרלח, שבו יקציבו התלמידים לקח צנוקרא, ש"ק ופוסקים ציחד עם כל הנוודים, אשר ילמדו צנוניות אשר להנושלה ויחוככי צדנתו ולמונתנו הקדושה הנוקרה לנו. ובקוף השנה יקצלו העודות, אשר ישו צערכן לכל דבר להעודות הגנוניות אשר למושלה. למוחבלים כשרים צוזל ולהשגרה ונעולה ידלג הרב ראש ציה"ק. גם פולנית ילמדו ע"ס. הארסה: Rabbiner Dr. M. JUNG, Ung. Brod (Mähren)

Advertisement for Emanuel Glaser, Dampfsechwarenfabrik KRAKAU, Bozego-Cialo 8. Text: 'ניי איינגעריכטעטע קראקויער כשרה דאמפפועלכוואארעןפאבריק מיט דער בעסטען מאדערנסטען מאשינע, ערצייגט שענע, פרימא סאלאמי, וועראנעזער, ברוסט, שינקען, קרענווירטל א. ז. ו. פערזעהען מיט הכשר של הרב הגאון רפה שליט"א. עמפיעהלט צו בילליגסטען פרייווען, אויף פערלאנגען ווירד פרייזקוראנטע עם הכשר אייגענשיקט. מנחם מענדל גראזער. Emanuel Glaser, Dampfsechwarenfabrik KRAKAU, Bozego-Cialo 8.'

J. B. Rappaport

Dąbrowa b. Tarnów.

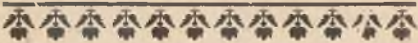
גראסס מעטה-ברויערייא

געגרינדעט אים יאהרע 1878.

עמפיהלט זיין פאבריקאט, וועלכעס גוט כעקאנט איז, מיט אללער בילליגסטען פרייען אללערלייא סארטען א. צ. : שטארקען עט זיסען מעטה איינפאך אונד דאספעלמעטה, קאפאווויטץ וויא מאליאנק, ווישניאק, זאווע אויך אלטע כוטעללען מעטה מיט דען נאמען

Stary polski trunek.

אויך האניג אונד וואקס.

כשר נייעסטע כשר

קראקויער זעכטוואארען-פאבריק מיט דאמפפבעטרייע

Gartenberg & Gebr. Grenner

KRAKAU, Krakauergasse Nr. 33.

ערציגט דיא שענסטע סאלאמי, ווערא-נעזער, כרוסט, שינקען, רויך עט קרענ-וויסמעל א. ז. וו. עמפיעהלט

צו בילליגסטען פרייען. אויך פערלאנגען ווירד פרייקוראנטע עט הכשר אייגעשיקט.

Sina Pelz, Krakau
(Österreich) Gegründet 1873.

„עהע“

זיא קויפען; פערלאנגען זיא מיינען נייען גראססען פרייקוראנט מיט ציר. 1400 אילוסטראציאנען פאן 'אוהרען, קעמטען, גאלד, זילבער-כינאוילבער-ניקעל-מוזיקווארען אונד אנדערען כעדראפסארטיקלען מיט שטוינענד בילליגען פרייען. זעלכע פערזענדע אויף פערלאנגען גראמיס אונד פראנקא. איינע פיינע ניקעל-רעמאנט'איר-אוהר, זעהר גוט געהענד 2 פל. 10 קר. איינע פיינע זילבער-רעמאנט'איר-אוהר, זעהר גוט גע 3 פל. 75 קר. וועקער-אוהרען זעהר גוט געהענד פאן 1 פל. 15 קר. אויסווערטס. איינע זילבערקעטע שאן פאן 80 קר. אויסווערטס.

M. GALITZER

KRAKAU

Dietelsgasse 41, Grünwald's Haus

הויפט-ניעדערלאגע זעממטליכער אר-טיקעל אויף דעם געביעטע דער אפטיק, הירורגיע עלעקטראטעכניק, קאסמעטיק אונד באנדאזשמיטעל. ברוכבאנדער פיר ביידע געשלאכטער עט קינדער אי בעסטער, סאלידעסטער אויספיהרונג

מופת הדור.

תולדות רבנו יחזקאל הלוי לאנדא זלה"ה בעל הנו"ב והצליח. קורותיו פעלותיו לטובת עמו, דתו, וארצו, חכונת נפשו והלך רוחו; קורות צאצאיו הגאונים ותולדותיהם מאת 'קוטיאל ארי' קאממעלהאר בעיר רישא. על הספר הזה יש להכתוב מכתבי תהלה מאת הגאונים והחכמים האלה: עקסעלענץ חכם באשי אליהו חזן מאלכסנדריא של מצרים, ד' חיים ארי' הלוי איש הורוויץ האב"ד בקראקא, ר' אברהם יצחק קוק האב"ד ביפו, זי"ל צירלזאהן בפריילוק, ד"ר נ. עהרענפעלד האב"ד בפראג, א. א. הרבבו, משה שלום קאזארנאו האב"ד בהאמעל, ר' שלום מרדכי הכהן האב"ד בברעזאן, ר' שלמה כובער. גם נלהו אליו ספר „חוקי האישות עיפ דת משה והתלמוד" מאת רבנו הגודע ביהודא" אשר חבר עפ"י בקשת הקיסר יוסף II.

שניהם יחד מחירים 1.50 קראנע עם המשלוח. האדרעסטע אל המחבר:

Ksiel Kammelhar, Rzeszów, Galizien.

ציונים! ציונים!

אם ע"פ התורה בני-עמך ובני-עירך קודמים לאחרים במצות „והי אהיד עמך". הן לנו הציונים בודאי הציוני קודם לבלתי-ציוני ומכל-שכן לכנינוכר. לכן החובה על כל יהודי וכיחוד על כל ציוני, לבלתי קנות הילזן לפסיוסן

רק מהפאבריקה היהודית הגדולה של הילזן

CH. L. SPITZ, KRAKAU

בפרט אחרי שכבר נוכחו הכל, שההילזן האלה עולות כמובן על מלאכת פבריקאיות אחרות. עת הוא, שיסירו אחינו את המשפט הקדום והמעוקל מלכס, יחזקה על סחורות כני נכר שהן טובות מסחורות של יהודים וראויות הן לשלם בערן כפלים. קנו נא ציונים לדוגמא הילזן מהפבריקה הציונית הזאת, אשר על כל שפופרת נדפס מגן-דוד" עם שם „ציון" ותוכחו, כי למרות המחיר הנמוך ההילזן טובות מאחרות דרשו מאת כל הפראפיקות לתת לכם רק הילזן כאלה.

— 30% בילליגער אלס איבעראלל. —

G. L. Grajower

Krakau, Krakauergasse Nr. 16

im Hof (vis a vis A. Faust)

עמפיהלט זיינע רייכהאלטיג אסארמירטע

שוהווארענהאנדלונג

צו בילליגסטען פרייען.

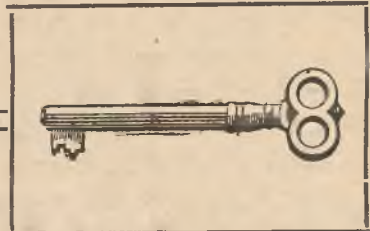

גלייכצייטיג עמפעהלע איד מיינ ענגראה-לאנער פאן לעדער-לאקע אונד קאנזערווינגנס-מיטמעל פיר פיינערע שוה-ווארען ווי: שעוואָך, פראגרעס עט'צ. 50% בילליגער אלס איבעראל.

— 30% בילליגער אלס איבעראלל. —

Schicht-Seife

„Hirsch" Marke: „Schlüssel"

Beste, ausgiebigste und deshalb billigste Seife.

Frei von allen schädlichen Beimengungen.

Überall zu haben!

Beim Einkauf achte man besonders darauf, dass jedes Stück Seife den Namen „Schicht" und eine der obigen Schutzmarken trägt.

ניכט 10.000

קראנען

אבער פיעלע קראנען

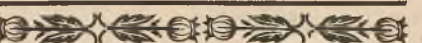
ערשפארען זי, ווען זי דען פרייז-קוראנט פאן דער פירמא

Josef Feil, Krakau, Grodgasse 60
Uhrmacher & Juwelier

פערלאנגען, דער איהנען פראנקא אונד גראמיס צוגעזענדעט ווירד.

Wyd.: { **Naftali Hof.**
S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.
Drukem S. L. Deutschera w Podgórze.

Kotel Londres

Krakau, Stradom

Inhaber SALAMON WASSERLAUF

גרעסטעס האמעל דער יודישען קויפמאנס-וועלט, נייא רענאוויורט, שעהנע ציממער, גוטע קיכע, שמרענג כשר, פיר זאממער-סעזאן שעהנען גארמען איינגעריכטעט. פיר פרעמדע געסטע, וועלכע ערצמע ברויכען בעסטענס געאיינגעט. עמפאָהלען צו בילליגסטען פרייען.

ערשטע לעמבערנער כשר דאמפף זעלכוואארען פאבריק

פאסט עט קאמפ'.

לעמבערג גאזאוואגאסע נומער 10.

קארל-לודוויגשטר. 41.

הויפטפיליאלען אין לעמבערג

באזשניצא 20 18 באימוף

12-1 באזשניצא 20

איינציג ראשטעהנדע כשרה זעלכוואארען פאבריק, וועלכע אונטער אויפזיכט אונד מיט הכשר מהרב הגאון הגדול רשכבה"ג מהר"ר יצחק שמעלקעס האב"ד מקי"ל לכו"ב שטעהט. ערציגט דיא שענסטע סאלאמי עט פערשיע-דענע זעלכוואארען צו בילליגע פרייען.

ווער לייכט געלד פער-דיענען וויל, דער פער-לאנגע דען גראסען אילוסטר. פרייקוראנט איבער אוהרען, קעמטען, גאלדווארען, כינאוילבער, מוזיקווארען, אוהרענכעשטאנדטהיילע אונד ווערקצייגע, וועלכעס גראמיס אונד פראנקא פערזענדעט ווירד.

F. PAMM, KRAKAU (Österreich)

Zielonagasse 3. Gegr. im Jahre 1852.

עפילעפסי

לחלי-הנפילה ר"ל, לשבץ (קראמפף) ולמחלות עצבים אחרות ידרשו ספר מיוחד ליה ויסבלוחו בהגם פראנקא ע"י

Privil. Schwanen - Apotheke
Frankfurt a. M.